

Política d'Adquisicions

Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

Sumari

I	Objectius i eixos del document	2
II	Concepte de Política d'adquisicions	3
III	Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions	3
IV	La Política d'adquisicions i els principis de provenença i Territorialitat	4
V	Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà	5
VI	L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu Comarcal	6
VII	Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la Conca de Barberà	7
VIII	Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública	7
IX	Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada	9
X	Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà	10
XI	Les còpies	11
XII	Els àmbits d'actuació prioritària	11

I Objectius i eixos del document

La necessitat d'aquest document de Política d'Adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà té la motivació legal en el Decret 190/2009, que fixa els requisits dels arxius integrats dins el Sistema d'Arxius de Catalunya, un dels quals és que disposin del seu document de *Política d'adquisicions*.

Més enllà del marc legal, la necessitat de definir una política d'adquisicions per part de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà té l'objectiu de contribuir a centrar les seves funcions, per tal d'aconseguir que siguin cenyides al patrimoni documental i als documents que li corresponguin funcionalment i territorialment.

S'entén que la definició de la *Política d'adquisicions* ha de partir de quatre eixos bàsics. Aquests són:

1. El respecte als principis de provenença i territorialitat dels fons i documents.
2. La seva adequació a l'organització territorial comarcal.
3. La seva vinculació intel·lectual a la comarca
4. La claredat plena de la situació legal dels béns del patrimoni documental adquirits, respectant les convencions i normes internacionals referents al comerç de béns integrants del patrimoni cultural. Així doncs, en darrer terme, la *Política d'adquisicions* ha de fer concrets els principis i les normes de la Llei d'arxius i gestió de documents i de la Llei del patrimoni cultural català

La *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà no pot preveure tota la casuística de situacions pel que fa a la destinació de fons històrics i documents; però sí que vol aportar tot un seguit de principis i criteris que facilitaran una distribució ordenada, sistemàtica i coherent del patrimoni documental i dels documents de la comarca del seu àmbit d'actuació, de la Conca de Barberà, molt especialment quan la seva titularitat sigui pública.

II Concepte de Política d'adquisicions

La *Política d'adquisicions* de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà esdevé el document que estableix els principis rectors de l'ingrés de fons, documents i col·leccions documentals que passin a formar part dels fons propis d'un Arxiu Comarcal.

La *Política d'adquisicions* afecta qualsevol forma jurídica d'ingrés, sia d'un fons documental, de documents solts, grups de documents o bé de col·leccions. Pot tractar-se de compravendes, donacions, dipòsits o comodats, transferències o ingressos ordinaris, cessions temporals, etc. La condició prioritària fa referència al tractament de béns del patrimoni documental o bé de documents que normativament hagin de passar a formar part dels fons propis d'arxiu.

III Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà concorda amb les normes i els principis que regeixen, pel que fa a la captació i a la compravenda de béns integrants del patrimoni cultural i, lògicament, amb la legislació específica catalana en matèria d'arxius.

Concretament, en l'àmbit de Catalunya, la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, en els articles 30.2 i 30.3 fixa la documentació que correspon rebre als arxius comarcals.

D'altra banda, el Decret 190/2009, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i dels Registre d'Arxius de Catalunya, en l'article 7.2 estableix que els arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya han de disposar d'un document en què es defineixi la política d'adquisicions i ingressos del centre, on constin els tipus de fons, l'àmbit territorial, la cronologia i la forma d'adquisició, tant respecte de la documentació pública com privada.

La política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà s'ha d'adaptar a l'especificitat de la seva comarca, tenint present la implantació territorial del Sistema d'Arxius de Catalunya. El Sistema d'Arxius de Catalunya estableix uns principis generals pel que fa a la política d'ingressos dels arxius de la Generalitat –en aquest cas, els comarcals– i, també, actua en dues línies d'acció: establiment d'una línia

pressupostària i articulació d'unes fórmules que facilitin uns ingressos documentals àgils i amb uns períodes de temps raonables.

Les oportunitats d'ingressar fons documentals, a vegades, sorgeixen en conjuntures singulars i temporals i cal aprofitar-les i, per això, és convenient de tenir uns mecanismes que garanteixin aquesta rapidesa. L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, com centre arxivístic de referència del territori, ha de disposar dels recursos adients per a poder portar a terme aquesta tasca, ja que la seva capacitat d'actuació en l'àmbit arxivístic abasta tota la comarca de la Conca de Barberà.

IV La Política d'adquisicions i els principis de provenença i territorialitat

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, en aplicació de l'article 29.1 de la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, s'ha de basar en dos dels principis bàsics de la teoria arxivística, això és, el de provenença i el de territorialitat; alhora, es recomanable que tingui en compte altres elements, com per exemple, la relació intel·lectual i cultural vinculada amb la producció del fons documental objecte de l'adquisició.

El principi de provenença, aplicat a una política d'adquisicions, determina que l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà ha de considerar i respectar el lloc d'origen, de creació o de producció dels fons documentals. El principi de territorialitat fa referència a la transmissió dels fons documentals a través d'organismes o institucions que succeeixen, incorporen o annexen els fons dels productors inicials. Per tant, i en aplicació d'aquests principis bàsics, l'acció de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà se circumscriu a les delimitacions administratives determinades per les lleis d'organització territorial vigents. En conseqüència, la seva política d'adquisicions queda perfectament delimitada en el respectiu territori de la comarca de la Conca de Barberà.

No obstant això, tot i que la comarca de la Conca de Barberà constitueix l'àmbit general d'actuació, acció o referència de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà pel que fa a la política d'adquisicions, la introducció d'alguns matisos permet una

flexibilització conceptual, atès que l'exercici d'aquesta política d'adquisicions presenta una casuística molt diversa i acostuma a obeir a diversos criteris. Així, els fons personals, patrimonials o d'àmbit supracomarcal, sovint, s'insereixen en aquesta complexitat, en què la intersecció de criteris és un element habitual. En cada cas, caldrà valorar els trets definidors del fons documentals per així poder aplicar una correcta política d'adquisicions.

Un altre element de flexibilització a l'hora de valorar el factor territorial rau en els actuals límits territorials de la comarca de la Conca de Barberà, els quals no es corresponen amb els límits històrics de la mateixa, especialment pel que fa a les divisions eclesiàstiques, però també les de l'administració pública.

V Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

El patrimoni documental és només una de les tipologies del patrimoni cultural, tant legalment com a resultat de la tradició de gestió documental. Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, s'entén com document tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica, que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació.

El patrimoni documental presenta tot un seguit de particularitats respecte a altres elements del conjunt del patrimoni cultural. L'objecte propi, definitori dels arxius, lògicament, són els documents. Per això l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà ha de prioritzar en la seva acció els fons documentals i els documents i ho ha de fer d'una forma global: en la difusió, en els ingressos documentals, etc.

La comarca de la Conca de Barberà disposa d'altres equipaments culturals de caràcter patrimonial, com són el Museu Comarcal, el Museu de la Vida Rural, l'Associació Cultural de la Baixa Segarra i els arxius a l'entorn del monestir de Poblet (com el mateix de Poblet, el Montserrat Tarradellas i Macià i el Medinaceli). L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà s'hi coordinarà perquè cadascun d'ells desenvolupi amb normalitat les seves funcions i rebi els ingressos dels béns que ha de gestionar, d'acord amb la legislació vigent; però també amb la tradició i la praxis.

Així, l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, disposarà d'una biblioteca auxiliar especialitzada com a element de suport als usuaris. I, en aquesta mateixa línia, tot i que la funció de l'arxiu és essencialment documental, marcarà igualment les pautes bàsiques pel que fa a les adquisicions que puguin tenir dimensió bibliogràfica (biblioteca, hemeroteca i altres béns bibliogràfics menors annexats o incorporats a fons documentals o bé incorporats a les col·leccions del centre). Atenent a aquella tradició i praxis, l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà sempre ha incorporat la bibliografia i el material d'hemeroteca produït sobre la comarca de la Conca de Barberà.

VI L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu comarcal

L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà és el referent arxivístic a la comarca i la seva acció abraça el conjunt del territori de la Conca de Barberà.

El funcionament de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà es basa en el conveni de col·laboració i de gestió subscrit entre el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal de la Conca de Barberà i l'Ajuntament de Montblanc. Aquest conveni, entre d'altres, estableix que l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà farà alhora les funcions d'arxiu comarcal i les d'arxiu municipal de Montblanc.

L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà disposa d'un únic quadre de fons per a tot el centre, tot tenint en compte la procedència dels diferents fons i de les col·leccions que en formin part; per bé que n'hi ha un altre, referit als fons de complement. Les donacions i cessions de fons i col·leccions de persones jurídiques o privades destinades a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, es podran efectuar indistintament a la Generalitat de Catalunya, al Consell Comarcal de la Conca de Barberà o bé a qualsevol ajuntament de la comarca, sempre atenent a la voluntat del donant o cedent. No obstant això, ell conveni o document corresponent, sempre contindrà una clàusula en la qual s'especificarà que la documentació donada o cedida serà transferida i conservada a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà.

VII Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la Conca de Barberà

Els ingressos ordinaris són aquells que provenen de les transferències de les administracions públiques, d'àmbit local i comarcal, i que es regeixen per les normes i els procediments previstos per als documents de la Generalitat de Catalunya, pels traspassos de competències de l'Estat i pels convenis que puguin existir amb l'administració local. Tenen un caràcter més o menys periòdic.

Els ingressos ordinaris de les administracions públiques es regeixen per la instrucció de transferències i s'apliquen de forma homogènia al conjunt d'arxius que configuren la Xarxa d'Arxius de Catalunya i, per tant, a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà.

Segons l'article 30.2.a) de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, correspon als arxius comarcals Catalunya i, en el nostre cas, a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, rebre la documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat en l'àmbit local o comarcal com són els serveis d'agricultura, ensenyament, sanitat, interior, benestar social, etc.

VIII Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública

En relació als ingressos ordinaris de documents de l'administració pública que no sigui la Generalitat de Catalunya, i en especial pel que fa a l'administració local i a l'administració perifèrica de l'Estat, la política d'adquisicions es fonamenta en l'article 30.2 i 30.3 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents i disposa com objectius fonamentals, en els respectius àmbits territorials, ingressar els fons de les administracions públiques d'àmbit local i comarcal, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat. En conseqüència, l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà ingressarà:

- La documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'administració d'àmbit local o comarcal.
- La documentació en fase semiactiva i inactiva del Consell Comarcal de la Conca de Barberà.
- La documentació en fase semiactiva i inactiva de l'Ajuntament de Montblanc, municipi on l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà hi té la seu, quan s'hagi acordat la gestió conjunta del centre entre el consell comarcal i l'ajuntament, d'acord amb el que disposa l'article 33.
- La documentació històrica dels municipis de fins a deu mil habitants de l'àmbit territorial de la comarca, amb l'acord previ dels respectius ajuntaments. En el cas de la Conca de Barberà, queden inclosos tots els municipis.
- Els protocols notariais de més de cent anys, d'acord amb la normativa que els és aplicable, de l'antic districte notarial de Montblanc.
- La documentació de l'Administració de justícia a la Conca de Barberà, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació dels registres públics i dels serveis de l'Estat corresponents a la Conca de Barberà.

Els arxius comarcals també poden rebre, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació en fase semiactiva dels ajuntaments de municipis de fins a deu mil habitants, la documentació semiactiva i inactiva dels altres ens i organismes públics de la Conca de Barberà.

IX Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada

Els ingressos extraordinaris són ingressos excepcionals que no procedeixen de l'Administració, no segueixen uns terminis determinats ni tenen periodicitat. Són adquisicions pròpies de la política o captació de fons externs a l'arxiu i presenten una casuística molt diversificada (per compra, dipòsit, cessió, donació i altres fórmules d'ingrés), amb la voluntat d'enriquir els arxius públics i diversificar la tipologia dels fons.

Els fons principals susceptibles d'ingressar a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà de manera extraordinària són els d'institucions i associacions, els religiosos, els comercials i d'empreses, els patrimonials, els personals i les col·leccions.

L'ingrés d'aquests fons a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà està avalat per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, la qual en l'article 30.3.c) estableix que els arxius comarcals poden rebre també, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació d'altres persones físiques o jurídiques d'interès històric o cultural del respectiu àmbit territorial.

L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà tindrà en compte diferents criteris en el moment de valorar l'ingrés d'un fons, com poden ser la disponibilitat de recursos econòmics i humans que es necessitaran per fer front al seu tractament arxivístic o la capacitat de garantir una correcta conservació. En conjunt, els criteris han de permetre visualitzar quines seran les garanties de conservació del fons o documents i el seu calendari de tractament (neteja, DDD, organització, classificació, descripció, accés i difusió). Òbviament, l'evolució del pressupost al llarg del temps pot condicionar aquesta planificació, però es requereix una previsió compartida amb la part dipositant.

A hores d'ara l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà està al límit de la seva capacitat, a l'espera d'una redefinició dels espais, d'una ampliació o d'una nova seu. Per tant, aquesta evident manca de capacitat pot condicionar, i condiona, l'ingrés de nous fons documentals, ja siguin d'ingressos ordinaris (com per exemple, de fons municipals) així com dels extraordinaris, d'un volum destacable.

X Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

En el marc dels fons i documents propis de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà cal fer una distinció clara entre dos tipus de col·leccions: les col·leccions formades pel propi centre a partir d'adquisicions successives de les unitats que les integrin i aquelles altres col·leccions que foren formades per col·leccionistes privats que acabin essent ingressades al centre.

Darrere una veritable col·lecció hi ha sempre el criteri o criteris a partir dels quals ha estat formada, que poden ser molt diversos quan es tracta de col·leccions formades per persones privades. L'adquisició d'una col·lecció per part de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà haurà de tenir present que aquests criteris siguin del tot escients amb les seves funcions, de manera que es tracti d'una col·lecció, el contingut de la qual faci referència a l'àmbit territorial de la Conca de Barberà. També podran ser tinguts en compte altres aspectes, com és ara la vinculació territorial del col·leccionista amb el centre o bé les condicions que pugui arribar a establir si es tractés de donacions, sempre que no es tracti de condicionaments que contradiguin notòriament la mateixa *Política d'adquisicions* del centre.

Les col·leccions documentals formades per l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, a partir de l'adquisició de les successives unitats que en formin part s'han adaptar a la *Política d'adquisicions* genèrica del centre d'arxius, de manera que es tracti de documents que facin referència d'una manera o altra a la Conca de Barberà, evitant la formació de col·leccions d'un abast territorial més ampli que el propi del centre.

Els criteris per decidir la formació de les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà s'han d'adaptar als principis generals exposats en el present document. Tanmateix, la planificació i decisió de la seva formació per a cadascun dels centres, comporta l'anàlisi dels elements relacionats amb la història, l'interès social, econòmic o cultural de la comarca.

XI Les còpies

S'ha d'entendre que les còpies no formen part dels fons propis d'un arxiu, encara més si es tracta de còpies de fons i documents que són propis d'un altre arxiu institucionalitzat o integrat dins el Sistema d'Arxius de Catalunya. La integració de còpies a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà s'hauria de cenyir estrictament a fons i documents adients amb el centre, d'acord amb la seva *Política d'adquisicions*, els originals dels quals no siguin accessibles als ciutadans. Generalment es tractarà de fons i documents de titularitat privada inaccessibles, conservats per institucions, famílies o persones, amb els quals caldrà establir un acord formalitzat que aporti seguretat jurídica a l'existència d'aquelles còpies i a la seva comunicació pública.

XII Els àmbits d'actuació prioritària

Els objectius de conservar, tractar, donar accés i difondre el patrimoni documental que té assignats l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà incorpora les següents àrees prioritàries d'actuació en relació al patrimoni documental d'àmbit local o comarcal:

- La documentació pública, d'àmbit local i comarcal, sempre que aquesta administració no disposi d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del seu patrimoni documental.
- La documentació d'àmbit privat (persones, associacions, empreses, patrimonials, etc.) de caràcter local i comarcal que tinguin un patrimoni documental rellevant i no disposin d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió de llur patrimoni documental.

Per tant, la decisió perquè l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà procedeixi a l'adquisició de fons o documents ha de respondre a uns criteris que es puguin objectivar. A continuació s'enumeren els més importants:

- L'impacte social del conjunt documental. Que aquell fons jugui o pugui jugar un paper destacat dins la preservació de la memòria d'un col·lectiu, essent el seu valor àmpliament acceptat i reconegut, de manera que esdevingui focus d'interès per a la societat en general.

- El potencial de recerca. Aquest criteri es fonamenta en el coneixement i expertesa que tenen els responsables de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà sobre el seu entorn sociocultural i dels àmbits de recerca més habituals, freqüents o destacats, que fan preveure que un determinat fons documental podrà ser utilitzat pels usuaris i contribuirà en el progrés d'un determinat àmbit del coneixement.
- L'excepcionalitat del fons. L'excepcionalitat d'un fons, d'una col·lecció documental o bé d'un document deriva, substancialment, de les seves característiques intrínseques, però també pot estar relacionada amb els fons conservats per l'arxiu o bé altres arxius del país. Pot obeir a la seva tipologia, a la singularitat o importància del seu productor, a la seva raresa, riquesa, infreqüent cronologia, presència d'unitats molt singulars, etc. Si per un o altre motiu es tracta d'un fons, d'una col·lecció o d'un document excepcional, la seva adquisició i incorporació als fons de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà ha de ser preferent a altres que mereixin la consideració d'indistints o bé tipològicament repetitius i que ja comptin amb una bona representació a l'arxiu.
- Els recursos disponibles per la conservació i tractament documental. L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà haurà de determinar la seva capacitat per afrontar l'ingrés del fons des del punt de vista de garantir la seva conservació, tractament, accés i difusió. A partir dels recursos disponibles i de les infraestructures necessàries haurà de determinar un pla de treball en relació al tractament, accés i difusió. Tanmateix, en relació a la conservació, l'arxiu haurà de garantir la seva correcta conservació i, en tot cas, millorar les condicions en les quals es trobava el fons. Atès que l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, actualment no disposa de les condicions específiques per a la conservació de pel·lícules i de material fílmic molt sensible, s'establiran els pertinents acords de col·laboració amb la Filmoteca de Catalunya, amb la condició de disposar d'una versió digital del document o pel·lícula.
- El complement a la integritat d'un fons. Quan es tracti de documents provinents originalment d'un fons existent a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, la seva adquisició serà prioritària, molt especialment si fossin documents essencials o bé importants en el context d'aquell fons.
- La complement a d'altres disciplines culturals. La complementarietat d'un fons documental amb la realitat de la Conca de Barberà i, en definitiva, l'arxivística del

propi Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, ha d'esdevenir un factor a considerar en la prioritat de l'adquisició d'un fons documental o uns documents.

- L'anàlisi del risc en cas que no procedir amb l'adquisició. El responsable de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà haurà de valorar el grau de risc d'un fons atenent a la situació en què es troba. Aquest, pot ésser, per exemple, des de mal estat de conservació, amb dades objectives, al perill de disgregació perquè sigui objecte potencial d'una venda, amb dades subjectives. En conseqüència, el responsable de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà haurà d'actuar decididament quan detecti un perill en funció del màxim de dades de les que pugui disposar.
- La presència d'altres fons similars, ja disponibles. L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà tindrà en compte, especialment en el casos de fons d'empreses, si ja conserva fons de característiques semblants (ram d'activitat, tipologies, dates, etc.) o si el seu ingrés suposa la incorporació de documentació singular o diferenciada.

Montblanc, setembre de 2018